

Nr 194.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående pension å allmänna indragningsstaten åt vissa arbetare och f. d. arbetare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori; given Stockholms slott den 11 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

C. G. Hammarskjöld.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld anförde:

I skrivelse till arméförvaltningens artilleridepartement den 2 februari 1921 har *styresmannen för Carl Gustafs stads gevärsfaktori* hemställt, att departementet måtte gå i författning om utverkande av pension åt 34 i skrivelsen uppräknade arbetare och f. d. arbetare vid gevärsfaktoret.

Härvid har styresmannen anfört följande:

På grund av den minskade vapentillverkningen vid gevärsfaktoret måste en ytterligare inskränkning av arbetarpersonalen ske. Därvid börde enligt styresmannens åsikt hänsyn även tagas ej blott till att de, vilka hade minsta försörjningsplikten och senast kommit i tjänst, avskedades i första hand, utan även därtill, att icke genom ett sådant förfarande den återstående styrkan komme att bestå av åldringar och orkeslösa. I överensstämmelse därmed hade styresmannen ävenledes varit nödsakad att till avflyttning den 1 april 1921 uppsäga bland andra 34 arbetare, vilka varit anställda vid fabriken längre tid, men vilka på grund av ålder och sjuklighet ej lämpligen borde bibehållas i tjänst. Styresmannen hemställde därför att, i överensstämmelse med vad som år 1920 ägt rum (jfr proposition nr 183/1920) och då svårigheterna nu för de avskedade vore större än vanligt, proposition om pension å allmänna indragningsstaten åt omförmälda arbetare måtte utverkas, att utgå från och med april månad 1921. I fråga om pensionens storlek ansåge styresmannen, att densamma borde föreslås till 600 kronor årligen för en var av 17 arbetare. De flesta av dessa innehade nämligen 30 tjänstår eller därutöver. Däri vore då den tid ej frånräknad, under vilken de varit avskedade på grund av brist på arbete, enär denna omständighet enligt styresmannens åsikt ej borde läggas dem till last i förevarande fall. En av dem, förmannen Per Alrik Norgren, hade visserligen ej så stort antal tjänstår som de andra, men då han, som anställdts vid faktoret i juni 1897, på ett berömvärt sätt skött förmansbefattningen i hejarsmedjan sedan oktober månad 1911, ansåge styresmannen detta uppväga saknaden i tjänstår. För de återstående 17 arbetarna åter föreslog styresmannen en pension av 500 kronor årligen till vardera. Deras tjänstålder uppginge visserligen till högst 24 och lägst 21 år, men hade riksdagen år 1920 beviljat enahanda belopp till arbetare med allenast 20 tjänstår.

Samtliga ifrågavarande arbetare hade, enligt vad styresmannen kunde vitsorda, under sin anställning vid gevärsfaktoret utfört ett gott och plikttroget arbete och i övrigt gjort sig förtjänta av goda vitsord.

I sammanhang härmed har styresmannen avgivit yttrande över två till arméförvaltningens artilleridepartement inkomna ansökningar, vari f. d. arbetarna vid faktoret Nils Reinhold Nordberg och Erik Gustaf Carlsson var för sig anhållit om pension. Därvid har styresmannen anfört, att då Nordberg varit anställd vid gevärsfaktoret i 23 år och Carlsson, om ej sjukdom avbrutit hans arbete, även skulle hava kunnat

räkna samma tjänstetid, styresmannen ansåge sig böra tillstyrka framställningarna, dock att pension för envar av dem syntes böra föreslås till 400 kronor.

I anslutning härtill har styresmannen föreslagit, att en årlig pension måtte utverkas, med 600 kronor till envar av maskinarbetarna Johan Hjalmar Johansson, Carl August Hedlund och Carl Johan Larsson, filaren Carl Johan Skog, maskinarbetaren Johan Arvid Hedin, stockmakaren Adolf Fredrik Flodström, smörjaren Carl Otto Eriksson, maskinarbetaren Olof Vilhelm Olsson, blånaren Per Fredrik Söderström, betaren Anders Hansson, besiktningsmannen Anders Bergqvist, maskinarbetarna Johan Albert Andersson, Mattias Hildebrand och Peter Andersson, portvakten Erik Gustaf Eriksson, maskinarbetaren Anders Fredrik Carlsson och förmannen Per Alrik Norgren, med 500 kronor till envar av maskinarbetaren Viktor Eriksson, filaren Johan Mauritz Öberg, maskinarbetaren Göran Eriksson, snickaren Olof Nilsson, handräckningsarbetaren Carl Erik Pettersson, maskinarbetaren Alfred Persson, brungöraren Johan Fredrik Björk, handräckningsarbetaren Lars Johan Jakobsson, maskinarbetaren Carl August Eriksson, filaren Axel Robert Lindström, maskinarbetarna Per Sundqvist, Sven Gustaf Andersson, Anders Essman och Carl Oscar Ölander, besiktningsmannen Wilhelm Wivegg, filaren Carl Oskar Olsson och maskinarbetaren Johan Erik Carlsson samt med 400 kronor till envar av f. d. arbetarna vid faktoriet Nils Reinhold Nordberg och Erik Gustaf Carlsson.

Av handlingarna i ärendet framgår:

1:o) beträffande de arbetare, åt vilka styresmannen föreslagit en årlig pension av 600 kronor, att samtliga av olika orsaker äro oförmögna att genom arbete förvärva, vad till livets uppehälle oundgängligen erfordras, samt

att Johan Hjalmar Johansson, som är född den 2 augusti 1865, anställdts vid gevärsfaktoriet den 26 februari 1890 och erhållit silvermedalj för nit och redlighet, samt att han är lidande av sockersjuka och stelhet i vänstra armen efter benbrott;

att Carl August Hedlund, som är född den 30 september 1861, anställdts vid gevärsfaktoriet den 24 mars 1890 och erhållit enahanda medalj som Johansson, samt att Hedlund lider av kronisk ledgångs- och muskelreumatism och lindrigare hjärtfel;

att Carl Johan Larsson, som är född den 17 oktober 1863 och anställdts vid gevärsfaktoriet den 14 april 1890, har lindrigt hjärtfel och svaghet i vänstra armen efter olycksfall;

att Carl Johan Skog, som är född den 30 april 1855, anställdts vid gevärsfaktoret den 29 april 1890 och tilldelats silvermedalj för nit och redlighet, samt att Skog lider av åderförkalkning med hjärtfel och spår av äggvita;

att Johan Arvid Hedin, som är född den 27 augusti 1862 och anställdts vid gevärsfaktoret den 12 maj 1890, till följd av ledgångsreumatism och lindrigt hjärtfel är mindre arbetsför, samt att han på grund av arbetsbrist haft avsked under tiden från och med den 1 maj 1894 till och med den 16 mars 1898;

att Adolf Fredrik Flodström, som är född den 20 augusti 1855, anställdts vid gevärsfaktoret den 6 juni 1890 och erhållit silvermedalj för nit och redlighet, samt att han lider av åderförkalkning;

att Carl Otto Eriksson, som är född den 28 januari 1859 och anställdts vid gevärsfaktoret den 16 augusti 1890, lider av nedsatt hörsel, utbredda åderbräck å vänstra benet och kroniskt njurlidande, samt att han på grund av arbetsbrist haft avsked under tiden från och med den 31 juli 1896 till och med den 7 januari 1897;

att Olof Vilhelm Olsson, som är född den 28 september 1857 och anställdts vid gevärsfaktoret den 7 januari 1891, lider av nervryckningar i händerna;

att Per Fredrik Söderström, som är född den 19 februari 1860 och anställdts vid gevärsfaktoret den 4 februari 1891, företer symptom på inbrytande ålderdomssvaghet;

att Anders Hansson, som är född den 20 mars 1837 och anställdts vid gevärsfaktoret den 9 februari 1891 samt erhållit silvermedalj för nit och redlighet, lider av allmän ålderdomssvaghet,

att Anders Bergqvist, som är född den 29 april 1866 och anställdts vid gevärsfaktoret den 19 februari 1891, väl är fri från tecken av sjukdom, men till följd av allmän svaghet mindre arbetsför;

att Johan Albert Andersson, som är född den 16 januari 1864 och anställdts vid gevärsfaktoret den 9 mars 1891, lider av muskelreumatism;

att Mattias Hildebrand, som är född den 11 juli 1862 och anställdts vid gevärsfaktoret den 31 mars 1891, befinner sig efter sin ålder i gott hälsotillstånd med undantag av en ålderdomsförändring av lättare slag i hjärtat, att han erhållit silvermedalj för nit och redlighet, varit soldat i 4 år samt haft avsked från sin anställning vid gevärsfaktoret under tiden från och med den 11 juli 1896 till och med den 29 juni 1897 på grund av arbetsbrist;

att Peter Andersson, som är född den 26 december 1859 och anställdts vid gevärsfaktoret den 8 april 1891, lider av dubbelsidig kronisk öron-

sjukdom med betydligt nedsatt hörsel samt åderförkalkning av hjärtats kärl;

att Erik Gustaf Eriksson, som är född den 7 november 1855 och anställdt vid gevärsfaktoret den 7 september 1891, lider av åderförkalkning med allmän kraftnedsättning;

att Anders Fredrik Carlsson, som är född den 17 december 1863 och anställdt vid gevärsfaktoret den 4 februari 1892, är behäftad med kronisk ledgångs- och muskelreumatism, samt att han haft avsked på grund av arbetsbrist under tiden från och med den 21 juli 1896 till och med den 24 maj 1897; och

att Per Alrik Norgren, som är född den 25 januari 1857 och anställdt vid gevärsfaktoret den 14 juni 1897, lider av åderförkalkning;

2:o) beträffande de arbetare, åt vilka styresmannen föreslagit en årlig pension av 500 kronor,

att Viktor Eriksson, som är född den 3 juli 1854 och anställdt vid gevärsfaktoret den 16 juli 1897, till följd av åderförkalkning och nedsatt hörsel är i hög grad mindre arbetsför;

att Johan Mauritz Öberg, som är född den 7 februari 1861 och anställdt vid gevärsfaktoret den 16 maj 1898, till följd av allmän kraftnedsättning är i någon mån mindre arbetsför;

att Göran Eriksson, som är född den 26 maj 1859 och anställdt vid gevärsfaktoret den 11 juli 1898, åren 1911 och 1912 vårdats för lungtuberkulos samt att fortfarande säkra tecken för nämnda sjukdom förefinnas;

att Olof Nilsson, som är född den 30 mars 1853 och anställdt vid gevärsfaktoret den 20 juli 1898, i följd av kronisk ledgångsreumatism och åderförkalkning är oförmögen att genom arbete förvärva, vad till livets uppehållande oundgängligen erfordras;

att Carl Erik Petterson, som är född den 9 juni 1861 och anställdt vid gevärsfaktoret den 5 augusti 1898, till följd av kronisk ledgångsreumatism är i ringa mån mindre arbetsför;

att Alfred Persson, som är född den 10 juni 1862 och anställdt vid gevärsfaktoret den 12 september 1898, är fri från tecken på sjukdom och fullt arbetsför, samt att han före sin anställning vid gevärsfaktoret tjänat vid Svea artilleriregemente under 3 $\frac{1}{2}$ år;

att Johan Fredrik Björk, som är född den 22 juni 1854 och anställdt vid gevärsfaktoret den 2 november 1898, till följd av åderförkalkning och allmän kraftnedsättning är i hög grad mindre arbetsför;

att Lars Johan Jakobsson, som är född den 2 april 1850 och anställdt vid gevärsfaktoret den 23 maj 1899, är behäftad med stora

dubbelsidiga ljumskbräck, men att han för övrigt synes åtnjuta en för sin ålder relativt god hälsa;

att Carl August Eriksson, som är född den 7 maj 1851 och anställdt vid gevärsfaktoret den 26 maj 1899, i följd av åderförkalkning är oförmögen att genom arbete förvärva, vad till livets uppehållande oundgängligen erfordras;

att Axel Robert Lindström, som är född den 24 mars 1859 och anställdt vid gevärsfaktoret den 20 juni 1899, lider av kronisk ledgångsreumatism, förnämligast lokaliserad till högra handen och armen, och att denna åkomma till en viss grad nedsätter hans arbetsförmåga;

att Per Sundqvist, som är född den 9 juni 1860 och anställdt vid gevärsfaktoret den 31 juli 1899, till följd av kronisk ledgångsreumatism är i hög grad mindre arbetsför;

att Sven Gustaf Andersson, som är född den 17 juni 1859 och anställdt vid gevärsfaktoret den 9 augusti 1899, till följd av allmän kraftnedsättning är i någon mån mindre arbetsför, samt att han före sin anställning vid gevärsfaktoret haft tjänst i postverket under 4 år;

att Anders Essman, som är född den 10 mars 1863 och anställdt vid gevärsfaktoret den 3 oktober 1899, till följd av svaghet efter bräck-operation är i hög grad mindre arbetsför;

att Carl Oscar Ölander, som är född den 16 september 1855 och anställdt vid gevärsfaktoret den 16 november 1899, lider av dubbelsidiga ljumskbräck samt åderförkalkning;

att Wilhelm Wivegg, som är född den 24 januari 1857 och anställdt vid gevärsfaktoret den 3 februari 1900, lider av åderförkalkning och allmän svaghet samt i följd därav har nedsatt arbetsförmåga;

att Carl Oskar Olsson, som är född den 29 juli 1862 och anställdt vid gevärsfaktoret den 27 augusti 1900, företer ett i förhållande till hans ålder gott hälsotillstånd; samt

att Johan Erik Carlsson, som är född den 19 april 1861 och anställdt vid gevärsfaktoret den 7 mars 1900, ej företer några tecken till sjukdom.

3:o) beträffande de 2 f. d. faktoriarbetare, åt vilka styresmannen föreslagit en årlig pension av 400 kronor,

att Nils Reinhold Nordberg, som är född den 15 januari 1850 och varit anställd vid gevärsfaktoret under olika perioder i sammanlagt 23 år samt den 30 juni 1910 erhållit avsked på grund av inskränkning av arbetsstyrkan och nedsatta kroppskrafter, till följd av sviter av ett slag-

anfall för 6 år sedan blivit och för framtiden är oförmögen till arbete; samt

att Erik Gustaf Carlsson, som är född den 26 november 1871 och anställdt vid gevärsfaktoret den 27 april 1898 samt erhållit avsked den 8 januari 1915, i följd av sockersjuka är oförmögen att genom arbete förvärva, vad till livets uppehållande oundgängligen erfordras, samt att han till sitt uppehälle allenast äger, vad han erhåller i sjukhjälp.

Med överlämnande av handlingarna i ärendet har *arméförvaltningens artilleridepartement* i skrivelse den 3 februari 1921 anfört, att departementet ansåge billigt, dels att ovan omförmälda faktoriarbetare genom pension bereddes någon hjälp till livsuppehälle efter erhållet avsked dels ock att sådan hjälp lämnades f. d. faktoriarbetarna Nordberg och Carlsson, ävensom att omständigheterna syntes departementet föranleda därtill, att pensionerna icke kunde bestämmas till lägre belopp än styresmannen föreslagit. Departementet hemställde därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att å allmänna indragningsstaten bevilja årliga pensioner i enlighet med styresmannens framställning.

Statskontoret har i utlåtande den 2 mars 1921 tillstyrkt framställning till riksdagen i överensstämmelse med arméförvaltningens artilleridepartements hemställan.

Under åberopande av vad i ärendet förekommit och då jag beträffande pensionsbeloppens storlek biträder myndigheternas förslag, får jag hemställa, det tacktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

Departements-
chefen.

att en var av nedannämnda arbetare och f. d. arbetare vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori må från och med den 1 april 1921 under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension med följande belopp för år räknat, nämligen maskinarbetarna Johan Hjalmar Johansson, Carl August Hedlund och Carl Johan Larsson, filaren Carl Johan Skog, maskinarbetaren Johan Arvid Hedin, stockmakaren Adolf Fredrik Flodström, smörjaren Carl Otto Eriksson, maskinarbetaren Olof Vilhelm Olsson, blånaren Per Fredrik Söderström, betaren Anders Hansson, besiktningsmannen Anders Bergqvist, maskinarbetarna Johan Albert Andersson, Mattias Hildebrand och Peter Andersson, portvakten Erik Gustaf Eriksson, maskinarbetaren Anders Fredrik Carlsson och förmannen Per Alrik Norgren med 600 kronor samt maskinarbetaren Viktor Eriksson, filaren Johan Mauritz Öberg, maskinarbetaren Göran

Eriksson, snickaren Olof Nilsson, handräkningsarbetaren Carl Erik Pettersson, maskinarbetaren Alfred Persson, brungöraren Johan Fredrik Björk, handräkningsarbetaren Lars Johan Jakobsson, maskinarbetaren Carl August Eriksson, filaren Axel Robert Lindström, maskinarbetarna Per Sundqvist, Sven Gustaf Andersson, Anders Essman och Carl Oscar Ölander, besiktningsmannen Wilhelm Wivegg, filaren Carl Oskar Olsson och maskinarbetaren Johan Erik Carlsson med 500 kronor ävensom f. d. arbetarna Nils Reinhold Nordberg och Erik Gustaf Carlsson med 400 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fritz Dahlborn.